Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Dr. Szabó László Zsolt vezérigazgató
MTVA – Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap
Tárgy: a menedékkérők torzított képe a közmédiában

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

Mint ismeretes, a korábbiakhoz képest az utóbbi két évben megsokszorozódott a menedékkérelmek száma, az irreguláris migráció kezelése valóban nagy feladatot jelent a határrendészetnek és a kapacitáshiánnyal küszködő menekültügyi hatóságnak. A Nyugatra igyekvő tömeges vándorlás kellemetlenséget, gondot okoz az új helyzettel szembesülő lakosságnak is, leginkább a határ mellett élő Csongrád megyei polgároknak. A kormány „nemzeti konzultációja" és vasfüggöny-építési tervei – gondoljunk róluk bármit – továbberősítik a figyelmet. A magyar társadalmat joggal foglalkoztatja országunk valóságos migrációs, ezen belül menekültügyi helyzete.

A felfokozott érdeklődés komoly kihívás elé állítja a közszolgálati médiát, s hogy megfelel-e a társadalmi elvárásoknak, az nem lehet az MTVA belső ügye. A „zsinórmértéknek" megalkotott *Közszolgálati kódex (A magyar nemzeti közszolgálati médiaszolgáltatás alapdokumentuma)* a közszolgálati médiaszolgáltatás lényegi szerepeként határozza meg a közösség vitáinak lefolytatását, valamint a közösségi kohézió és integráció elősegítését. Az alapdokumentum így fogalmaz: „a média azon elsődleges fórum, amely lehetőséget ad az egyes vélemények ütköztetésére, az eredeti forrásból nyerhető információk megismerésére és az olyan önálló, elegendő és megalapozott ismeretre támaszkodó véleményformálásra, amelynek segítségével a politikában és a civil közösségekben egyaránt átgondolt döntések születhetnek. A média e demokratikus feladata nem kizárólag a közszolgálati médiaszolgáltatókra terhel kötelezettséget, de a közszolgálati média szerepe mégis kiemelkedő, hiszen számára a pontos, pártatlan, alapos, gyors és széles körű tájékoztatás alapvető követelmény."

A *kódex* kijelöli a közszolgálati médiaszolgáltatás céljait is, amelyek közül levelünk témáját illetően a legfontosabbak a következők:

a) A társadalmi és kulturális értelemben átfogó médiaszolgáltatás nyújtása, amely a lehető legtöbb társadalmi réteghez és kulturálisan elkülönülő csoporthoz, illetve egyénhez kíván szólni, ugyanakkor lehetőséget teremt valamennyi társadalmi rétegnek vagy kulturálisan elkülönülő csoportnak az országos nyilvánosságban való megjelenésre, mindezt úgy, hogy *segítse az egyes csoportok, rétegek közti közeledést, megértést, az integrálódást;*
b) kiegyensúlyozott, pontos, alapos, tárgyilagos, sokoldalú, időszerű, megbízható és felelős hírszolgáltatás, valamint tájékoztatás;
e) az alkotmányos jogoknak, az alkotmányos rend alapértékeinek és a demokratikus társadalmi rend szabályainak megismertetése, támogatása;
g) az életkoruk, testi, szellemi vagy lelki állapotuk, *társadalmi körülményeik következtében súlyosan hátrányos helyzetben lévő csoportoknak,* valamint a fogyatékossággal élőknek a médiaszolgáltatásokkal szemben támasztott sajátos igényeinek kielégítése, tekintettel a közszolgálati médiaszolgáltatáshoz való egyenlő hozzáférés jogára.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Amint az a Magyar Újságíró-szervezetek Közös Etikai Alapelveiben is szerepel: a független modern közszolgálati média a legtöbb vonatkozásban semleges. Ugyanakkor az újságíró nem maradhat semleges, ha demokratikus értékek vagy emberi jogok védelméről van szó. Kötelessége fellépni a gyűlöletkeltés ellen, és nem támogathatja az erőszakot. Ezenfelül kiemelt fontosságú etikai alapelv, hogy az újságíró szándékosan vagy gondatlanságból nem téveszthetti meg vagy tarthatja tudatlanságban közönségét, és mindenek felett tisztelnie kell a tényeket.

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

A Magyar Helsinki Bizottság idén januárban tette közzé a sajtónak szánt ajánlásait a migránskép felelős alakításához. Engedje meg, hogy idézzük a dokumentum 6. pontját:

„A pontos, tisztességes, kiegyensúlyozott, felelősségteljes és megbízható újságírás minden sajtómunkástól elvárás. Nem számít a média típusa, az orgánum irányultsága, de nem ad felmentést ez alól a feldolgozott téma sem. Ehhez képest azt tapasztaljuk, hogy a hazai média feltűnő hányavetiséggel foglalkozik a migrációs témákkal. Nincsenek megszólalók, sem migránsok, sem civil (nem kormányzati) szakértők, így jószerivel csak a hatóságoktól (elsősorban a rendőrségtől és a bevándorlási hivataltól) kapott információk utánközlésével találkozunk. Ezeket a szerkesztőségek nem ellenpontozzák, kontextusba nem helyezik, nem kapcsolják össze háttér-információkkal vagy más a témához kapcsolódó hírekkel (például a szíriai polgárháborús híradásokat a hazai menekültügyi helyzettel; vagy a magyarországi népességfogyást a legális bevándorlással). Miközben például a BBC műsorkészítői irányelvei éppen a migrációhoz, menekültügyhöz és bevándorláshoz hasonlító »forró« kisebbségi témáknál irányoznak elő különös szakmai gondosságot (pl. törekedjünk a megszólalók széles körének meghallgatására), addig a hazai sajtógyakorlat éppen ezzel ellentétes."

A helyzet azóta ehhez képest is sok tekintetben romlott. Menedékkérők jogvédelmével foglalkozó szervezetként úgy tapasztaljuk, a közszolgálati média nem képes eleget tenni a fenti követelményeknek, szerkesztési és tájékoztatási gyakorlata alapvetően ellentétes a közszolgálati elvárásokkal. Az irreguláris migrációról szóló tájékoztatása tendenciózus, sőt, pártos, a híradások fontos adatokat, szakmailag megalapozott véleményeket elhallgatnak, másokat manipulatív módon felnagyítanak vagy előtérbe helyeznek. A migránsoknak, jelen esetben menedékkérőknek a híradásokból, riportokból, interjúkból kirajzolódó médiaképe visszataszító, félelmet, pánikot keltő — nemhogy szolidaritást nem ébreszt a potenciális üldözöttekkel, de egyenesen őket vagy a velük szolidáris embereket, szervezeteket hibáztatja a kialakult helyzetért, ráadásul dehumanizálja, kártevőkként, bűnbakokként mutatja be a külföldieket.

Dr. Fábri György, a Közszolgálati Testület elnöke már grémium 2015. március 4-iki ülésén egyértelművé tette, mi a gond azzal, ha a közszolgálati média teljességgel magáévá teszi a kormány és a kormánypárt szóhasználatát: „Amikor […] egyik pillanatról a másikra egy olyan kifejezést kezd el használni a Távirati Iroda, amit soha nem használtak korábban, ez a *megélhetési bevándorló* című kifejezés, ez mélyen sérti a jóérzésünket, megmondom őszintén. Meg lehet indokolni persze, ahogyan lehet azt is mondani, megélhetési politikus, megélhetési újságíró, megélhetési ajtónálló. De a professzor asszony erre is utalt, ha nem értelmezem rosszul. Ha ilyen szavakat kezdünk el mondani, elbizonytalanítja az amúgy is törékeny közmorált. Úgy gondolom magamban, hogy e tekintetben célszerű - most csak egy példát ragadtam ki az érintettség miatt, meg azért, mert ez ügyben a többi egyházzal is vannak egyeztetéseink –, hogy itt bizony *nagyon súlyos veszélyek fenyegetnek,* ha ilyen

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

témákat így dobunk fel. *Hadd biztassam arra a távolságtartásra a hírügynökséget, amit talán érdemes tartani."*

A probléma tehát nem most kezdődött, de mostanra vált különösen súlyossá, és már nem csak a kormány szóhasználatát, hanem a kormány álláspontját is kritika nélkül vette át és tette magáévá a közmédia. Különösen aggasztóak az MTV1 hírműsorai. Íme, két példa:
Híradó, 2015. június 22. 6:00 http://www.hirado.hu/videok/hirado-m1-600-2015-06-22-i-adas/
Riport a déli határról: „Komoly károkat okoznak a gazdáknak a bevándorlók" http://www.hirado.hu/videok/komoly-karokat-okoznak-a-gazdaknak-a-bevandorlok/

Hangsúlyozzuk, hogy nem egyedi ügyekről van szó. Tudjuk jól, a pártatlanság követelményét nem egyedi híradásokon kell számon kérni, hanem a hír- vagy a műsorfolyamból kirajzolódó trendeken. De, sajnos, az irreguláris migráció megjelenítésének jelenlegi trendje a közszolgálati médiában azt a látszatot kelti, hogy közmédia egésze a kormánypropaganda uszályába került. Ez a helyzet, nyilván, mondanunk sem kell a közszolgálati működés és a függetlenség biztosításával megbízott felelős vezetőnek, megérett a változtatásra.

Ezért arra kérjük Vezérigazgató Urat,

a) sürgősen vizsgálja ki, az irreguláris migrációval kapcsolatos híradások mennyiben felleltethetők meg a közszolgálatiság kritériumainak;
b) alakítson ki olyan kontrollmechanizmusokat, amelyek biztosítják, hogy *Közszolgálati kódex* vállalásai ezen a területen is maradéktalanul érvényre jussanak;
c) tegyen meg mindent annak érdekében, hogy jövőben fokozottan érvényesüljön a „kiegyensúlyozott, pontos, alapos, tárgyilagos, sokoldalú, időszerű, megbízható és felelős hírszolgáltatás, valamint tájékoztatás" követelménye;
d) illetve saját hatáskörében lépjen fel a menekülőknek és az irreguláris migrációról folyó vitának az „egydimenziós" bemutatása ellen.

Budapest, 2015. június 26.

Tisztelettel:

Pardavi Márta
a Magyar Helsinki Bizottság
társelnöke